ROČ. I. Č. 5.

REPUBLIKA

12. III. 1919

A. Wachsmann: Lesbos.

Cena 60 hal.

KAREL TEIGE:

* * *

Jablka jsou zralá.
Tenkrát jste stála,
košatou pod jabloní.
Jak zvoní
váš hlas,
váš smích!

Slunce západu ve větvích
zářilo, zpívalo;
krásný byl podvečer,
mé srdce zpívalo,
krásný byl podvečer
po krásném odpůldni,
sto dní už minulo
uplyne tisíc dní

a v stromech jeseně slunce svítící
uzří mne po letech na skále strmící,
a na tu horu
spolu už nepůjdem.
Pryč je náš sen.

KAREL VANĚK:

O JARU.

O jaru zpívá se slavíky básník
a ženy a ášně a ulice celá,
která se večerem roztesknila,
a nebe s anděly a bohem.

Slavík v naší ulici
jezdí po elektrickém drátě
a zpívá: Na stokrát tě,
jaro, zdravíme.
A v lesích pláče mech a vodopád
a skály a vítr na horách
kvílí touhou, slzami pláče prvosenek.

Pak dívka k večeru stojí a češe si vlasy,
které jsou vlnivé jako ty lesy
daleko, daleko v jaru;
a myslí na slunce a víno
při zelených večerech
za únavy růžových nebes.
Ale to není žena:
jaro je veliká, válící se žena,
když krev je uvolněná,
těžká, bílá a modrá a němá
žena je jaro,
o níž se slaviky zpívá svět.

LUISA ROVENSKÁ:

ZAPLAKAL.

(T. K.)

Sentimentální písně
nebyly frází ten večer
a slova jich chudá
nebyla banální —
konečně jednou!

Ten zimní klid, jenž zdál se
bez poesie, tak chudým být
a nutil zkřehlé ruce v pěsti zavírat
a nehty v srdce zatnout —
se provalil v slzu —
konečně jednou!

Za to, že mračna šedá zazpívala,
zabělel ledovatý sníh
a okna vypila své stíny —
za to, že neumřelo ve mně poslední —
dík za tu slzu, skanulou
konečně jednou!

SAMOTA.

Jest třeba žlutých dálek,
by tesknota se připlížila chladným stínem,
kol nohou ovila své ruce polypí
a hlavu strhla na ňadra
a ruce k bokům přitiskla
a opila mě krví těla vlastního
a opila mne vlastní krví mou.

Jest třeba žlutých dálek,
jež soumrak vleče po sněhové pláni,
by smutek stisk mi skráně
a zachytil můj dech
a vrátil mi jej zas, tak suchý a tak horký
a rozestřel bez vlnění a hladce
po celé délce mojí samoty svůj plášť,
bych viděla, jak bez konce se táhne
a kolik krve mladé ženy vypije,
než zkvete rudými a navlhlými květy.

Jest třeba žlutých dálek,
těch nedohledných plání sněhových,
bych poznala, jak teskno mladé bříze,
jež opuštěna sní ve temné strži,
když jarní míza vyráží jí puky,
ty bez slunce se bledě rozvíjejí
a hasnou pak a nevydají plodů.

BRATŘÍ VAŇKOVÉ:

STUD.

(Tabák.)

Stáli jsme ve frontě před trafikou. Byl večer blátivé zimy. Studené kapky deště stékaly úskočně za krk. Dívali jsme se na zelené světlo plynové lucerny, které kmitavě osvětlovalo jednotvárné římsy činžáků vinohradské ulice. Naslouchali jsme hovorům svých soudruhů, čekajíce trpělivě, až na nás dojde řada.

„To je doba!“ pravil jeden.

„A nakonec dostaneš šest krátkých,“ řekl druhý a zaklel, až jsme se prohnuli.

„’dyby šest,“ rebeloval mladík za námi, „dají ti páček listí nějakého „kuřvole“ a ’di . . . !“

Stojíme a usmíváme se. Náš duch příliš skeptický neuznává těchto žalob. Jsme kritičtí a snažíme se mluviti ironicky:

„Pánové!“ pravíme k občanům, „jste přece Středoevropané? Nuže, hleďte, proč jste nespokojeni? Pravíte, že nutno dlouho čekati? A přece, jak příhodná to úloha pro vás, smutné seveřany lidi hloubavé, potomky Husa a Chelčického! To,

téměř symbol: stojíte v dešti a čekáte; vaše tváře jsou ponořeny v přemítání hlubší nežli vesmír, odkud světlo jasného příští ozařuje váš jemný, trpící úsměv. Pravíme vám: nezatoužíte po zvláštních požitcích, po výtečných doutnících, zámořském tabáku. Ale spokojíte se s plody, jež dává vám vaše podnebí, váš kraj. Milujte, bratří, toto bukové a jahodové listí, které zetlelo na mezích za mlhavých podzimů, milujte to listí, z něhož cítíte milou vůni vlasti a domoviny . . .“

Byli bychom mluvili ještě déle, ale bylo příliš zřejmo, že v srdcích našich spoluobčanů počíná vříti nesouhlas; a jeden starší pán proslovil cosi o pobuřování lidu, dosti hlasitě, aby to byla mohla slyšeti stráž bezpečnostní. I umlkli jsme, neboť jsme pokojní občané s buržoasními tendencemi. A studené kapky zatékaly zlovolně za krk a zelené světlo plynu blikalo smutně . . . Tak jsme čekali těšíce se, že již brzy dojde na nás řada.

Tu pojednou jsme zpozorovali vedle sebe pána podivného vzhledu. Nestál dříve vedle nás; to jsme si uvědomovali bezpečně, neboť jsme mu řekli: „Pane, dozadu si stoupněte, do fronty, do fronty!“, ale když jsme mu pohlédli do tváře, nenamítali jsme ničeho: jeho líce byly do tmava opáleny, v jiskrných očích doutnal žár jižních nocí. Mluvil tiše, trhavě a s cizím přízvukem:

„Pánové, přejete-li si — — —? Co byste řekli, hm —? Bedničku havanských „Coronas“, Hesperado & Co? Nebo lehounká, krátká cigára z Marylandu, jejichž list se sametově leskne — — —“

„Ó!“ přerušili jsme jej, „ano, pane, zajisté, nebo výtečné holandské doutníky, stočené ještě za vlhka po třech do svitků a tak hezky upravené s oranžově žlutými stuhami, že vypadají jako venkovská opálená děvčata, když se v neděli nastrojí do kostela. Usedneme doma ke krbu a budeme ssáti aroma javského úpalu slunce, nastřádaného v celách listů. Ale běda! — nemluvme zbytečně . . .“

„A což, pánové,“ usmíval se cizinec, co říkáte tomuto?“ A pozvedl k ústům zapálenou cigaretu, kterou držel stále ukrytu v záhybech svého kabátu. Podle vůně mohl to býti turecký tabák, který je žlutější než vylíhlé kuře, nebo dobrá španělská cigareta, nikoliv z těch, které se houfně házejí na hlavy oblíbených toreadorů.

„Můj bože!“ zvolali jsme, hledíce dychtivě, jak pomalu a gourmandsky vypouští kouř koutkem úst — „jak výtečné! Ačkoliv bychom dali přednost mexickým tlustým cigaretám z hrubého papíru s tabákem černým jako kůže jejich vyrabitelů.“

„Znám je,“ pravil pán — „a chcete-li — ale snad kouříte raději dýmky?“ optal se, pohlížeje střídavě s jednoho na druhého. „Tabák z Kentucky lze nesnadno dostati. Ale myslím, že mužové jako vy nepohrdnou silným „Navy cut“. Ano, pánové, pravý! Plechová krabička Coock & Co, London, Strafalgar Square.“

„Cože?“ vykřikli jsme téměř pohnutím, blízci přečinu, a vytáhli jsme z kapes své malé dýmky, pěkně zakouřené (K. & P. Peterson, Dublin), jako bychom byli bývali vyzváni si nacpati.

„Ale drahý, drahý pane,“ říkali jsme mu každý do jednoho ucha, „snad nechcete říci, že . . . Ne, neodvažujeme se ani domysliti . . .“

„Také Latakia, čerstvá zásilka ze Syrie, pěkně tmavý jako čínský čaj a vonící jako uzené tresky. Ano, pánové, to všechno byste mohli míti . . .“

„A kde, drahý pane?“

„Jak, drahý pane?“

„Zač, drahý pane?“

„Kdy, drahý pane?“ křičíme, tahajíce jej za rukáv.

Usmál se významně a ukázal na vchod do trafiky. Bylať právě řada na nás, abychom vešli. My zaraženi rychle vstoupili.

Chvíli na to kráčeli jsme vinohradskou ulicí oba s dýmkami v ústech, bafajíce zavlhlé listí. „Kuřvole,“ říkali jsme si v duchu a ohrnuli jsme límce kabátů, neboť nám pršelo za krk. Plynová světla hořela studeným, zeleným, jedovatým svitem. V našich srdcích byl stud, výsměšný a nepříjemný, jako stojíš-li s rozbitýma botama v louži. Opáleného cizince jsme již nespatřili.

K. Teige: Krajina.

BEN:

Z „VERŠŮ LITERÁRNÍCH".

Básník Nepoznatelný.

Psát verše doveď bych a najít krásná slova,
však byl by to jen Machar, Březina a Sova.

To smyslu nemá opakovat znova,
co řek' už Machar, Březina a Sova.

Já měl se narodit jen dřív než oni,
dnes byli pouzí moji epigoni!

A je v tom, věřte, velká tragedie,
že zemře neznáma má poesie.

Však odhodlán jsem nenapsat ni slova,
ač ve mně bouří Machar, Březina a Sova.

Neb smyslu nemá opakovat znova,
co řek' už Machar, Březina a Sova!

Kritik Opatrný o satiře.

Já jsem zcela pro satiru,
proč ne?
Ať jen hezky u nás čistit
počne!

Ať ale při tom nejmenuje
o koho se jedná.
Pak číst ji budou všechny země
a ne jenom jedna.

Neb se pro zem každou hodí,
vytvoří-li typ.
Satiře to neuškodí,
pro umění líp.

To tím přece jenom získá
na světové výši.
S toho ať se stanoviska
satiry jen píší!

Já jsem zcela pro satiru,
proč ne?
Jen ať hezky u nás čistit
počne!

Básníku Prosebe.

Ó, básníku, jenž verše vydáváš,
však říkáš: pro svět ne, jen pro sebe,
buď ještě větší Mecenáš
a nech si ty verše pro sebe!

Verše skoro intimní.

Máš pořád na rtech jméno Poesie,
zveš milenkou ji, pro ni prý jen dýšeš,
že vzít ji tobě, vše by Osud vzal,
a při tom na ni verše píšeš,
že občanem být tak ta Poesie,
k soudu by tě pro urážku hnal!

Parafrase „Českého Mesiáše".

Ó, Masaryku! Kdo z nás všech
kdy pocítí větší potupu?
Jen jsi vkročil v srdce Čech
a už Tě „zbásnil" Stýblo, Týnecký,
číhající na lupu!

J. H.:

POVZDECHY VLASTENCŮ.

Nechať žije republika,
poslouchá-li agrárníka.
Republika nechať žije,
pokud dovoz nejistý je.
Sláva naší republice,
drahoty však budiž více!
Naší republice sláva,
když se všeho nedostává.
Sláva republice naší,
lid ať trochu hladu snáší.
Nejsme sice pro Deutschböhmen,
stáhněte však ještě řemen!
Pro Deutschböhmen nejsme sice,
zadržte však rekvisice!
Nazdar drahé české vlasti,
nelíčí-li na nás pasti.
Nazdar české vlasti drahé,
děti mohou chodit nahé.
Nazdar drahé vlasti české,
spílat nám však není hezké.

Drahé vlasti české zdar,
na hlad stačí milodar.
Jméno národa je svato,
jen když na nás nechce zlato.
Svato národa je jméno,
minulé buď odpuštěno!
Svato jméno národa je,
pokud naši notu hraje.
Nechať vlaje český prapor,
v krmi panujž sebezápor!
Nechať vlaje prapor český,
k čemu máte, prosím, přes y?
Nechať český prapor vlaje,
dokud u nás drahota je!
Nad vlast nic nám není dražší
nechá-li nám rentu naši.
Nad vlast dražší nic nám není,
pročež nechcem' vyvlastnění.
Dražší není nic nad vlast,
jen když smíme dále krást.

MIL: RESORTOVÝ.

Soukup je tu pro jus a ne pro munovce,
o svůj resort m i n i s t ř i ať rozumy si bystří.
Dobrá. Ale: nemohou-li ministři plést ovce,
ať nemíchají se jim též do jus poetové mistři.

ALEXANDRE MERCEREAU:

AËLLO.

(Z „Contes des ténèbres“ přel. L. Vaněk. Linoleum K. Teigeho.)

Narodila se v tajemné noci peruánské.

AËLLO!

Její matka zmizela krátce potom, co ji přivedla k životu — k Životu! — ale přes to po době dosti dlouhé, aby jí mohla dodati nevyhnutelnou sílu mléka. Od té doby žádné lidské rty v onom domě nevyslovily zapomenuté jméno. A přece, působením psychických sil neznáma, za večerů bouřících uraganem, v duševních útrapách, v horečce žhavých půlnocí, mohutné čalouny uzavřeného pokoje — navždy uzavřeného! — šeptaly slabiky vyvolávající vzpomínku na minulost, při nichž zelenala tvář slavného majordoma.

Skutečnost neodvratně pokračovala obvyklým během; ani ďábel nebyl by mohl říci, zda chvěje se ještě bolestná struna v záhadném srdci starého vévody.

Dívka Aëllo nikterak se nepodobala starci. Její otec nikdy nebyl obtěžován příliš zvědavými otázkami, nepohodlným lichocením, zkoumavými pohledy. Oproti nehybnosti rodinného života očividně dávala přednost dlouhým výpravám přes Andy, ježící se zrádnými skalami, rozříznuté neočekávanými propastmi; namísto monotonních a příliš servilních sluhů dávala přednost kuguárům, černým medvědům a guanako, kteří obraceli jejího koně na rychlý útěk. Kolikrát vrátila se ze svých procházek s planoucími zraky, poškrábanou tváří, zkrvavenýma rukama, s šaty proměněnými v cáry, majíc pěstě zaťaty na otěžích svého zvířete bílého pěnou a prachem! A šlechtic se nestaral příliš o to, aby zvěděl účel takových nerozvážných podniků, ani o divokou povahu té, která dávala krátké rozkazy a krutě trestala kohokoliv, kdo ji přinutil pronésti neužitečné slovo či učiniti zbytečný pohyb.

Železné skály, chabé výhonky osamělých smrků, rachitických jalap, aloí, kaktusů, čajových cesmín (maté); nízké, těžké, šedé nebe; monotonní refrén zpěvu vzácných ptáků, způsobující halucinace; stálý žalozpěv větrů houkajících v roklích; zasmušilé postavy komorníků to byly, jež vzněcovaly tento úžasný smutek, harmonisující s trojúhelníkovitými tvářemi sluhů, či spíše extrémní vážnost k starému vévodovi, téměř mrtvému od tolika let, který zarputile se upínal každého dne k pohybům živoucího člověka; vklouzl do opuštěné zahrady, aby skryl se ve stínu nebo vystoupil na terasu zříceného teocalli*), aby badal ve hvězdách až do rána, které vidělo jej vraceti se zpět, kdy jeho vzdechy zvučně se rozléhaly kaplí, pohledy svými snažně prosil oblouky klenby, sladce smáčel slzami svršek svého klekátka. Nebylo pochyby, že stařec měl v sobě nepřemožitelný půvab. Již to mohlo vysvětliti umí-

---

*) božího domu. Pozn. překl.

něnost jeho lidí, aby zůstávali na tomto místě, kde vše vydávalo vůni hrobu počínaje světlem stlumeným kostelními okny a prachem práchnivějícího nábytku, až po úžasnou tesknotu hodin, když tloukly do plesnivého ticha vysokých sálů. Ledaže by to byl nadpřirozený strach, jenž zadržoval ony bytosti v tomto podivném domě, poznamenaném bezpochyby rukou boží, aby dovršen byl nějaký osudový účel.

* * *

Aëllo bylo patnáct let, když její otec zemřel při mlčelivé pouti přízemím, pozoruje zkoumavým čelem sierru na obzoru, vzpřímen, tak, jak kdysi panovníci zmírali.

Ani svalem ve tváři neprozradil smrt. Oko se divoce upřelo do dálky, potom pojednou ztuhlé tělo se překotilo dozadu v apotheose slunce.

Nepomýšlelo se na to, zatajiti Aëllo smrt vévodovu, tentokráte úplnou, neboť byla známa necitelnost jejího srdce.

Dala přenésti mrtvolu do hrobky předků v tom rouše, v němž smrt jej zastihla. Jedna dlaždice byla vyzvednuta, objevila se prohlubeň, nohy dotkly se hrbolaté půdy, šlechtic byl umístěn svisle podél stěny, s očima otevřenýma směrem k neviditelnému oceánu, který jakoby přechovával tížící tajemství a jehož vlny zuřivě bily v dáli do necitelného břehu. (Pokračování.)

K. Teige: Stromy.

R e p u b l i k a, nezávislý týdeník. Vydavatel a odpovědný redaktor Miloslav Novotný. Řídí redakční kruh. Redakce a administrace: Král. Vinohrady, Lužická 40, II. p. Tiskem Grafie v Praze. Štočky J. Štence.
Vychází ve středu. Předplatné na 1/4 roku 6 K, na 1/2 roku 12 K, na rok 24 K.